

Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima

Jezični vodič Hrvatski jezik u Republici Mađarskoj

COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima je ugovor Vijeća Europe kojim se štiti i promiče, između ostalog, hrvatski jezik u Republici Mađarskoj. Ovaj **Jezični vodič** vodi vas kroz odredbe Povelje koje Republika Mađarska mora primijeniti u odnosu na hrvatski jezik.

Međutim, ni Republika Mađarska ni Povelja ne mogu same sačuvati vaš jezik. Odgovornost je ipak na vama. Hrvatski jezik u Mađarskoj može preživjeti samo ako ga svakodnevno koristite u svakoj prigodi. Jasno je da će jezik koji se koristi samo za "po kući" uskoro nestati kao govorni jezik zajednice.

Ne zatvarajte svoj jezik u kuću. Prihvatite odredbe Povelje i iskoristite prilike koje vam ona pruža kako biste koristili hrvatski jezik u svakodnevnom javnom životu.

Jezik živi kada se koristi.

Ciljevi i načela

U pogledu hrvatskog jezika na područjima na kojima se taj jezik rabi i u skladu s njegovim položajem, Republika Mađarska zasnivat će svoju politiku, zakonodavstvo i praksu na slijedećim ciljevima i načelima:

- priznanje hrvatskog jezika kao izraza kulturnog bogatstva
- poštivanje cjelovitosti zemljopisnog područja hrvatskog jezika s ciljem osiguranja da postojeće ili nove administrativne podjele ne predstavljaju zapreku za promicanje hrvatskog jezika
- potrebi za odlučnu akciju na promicanju hrvatskog jezika sa ciljem njegova očuvanja
- pogodovanje i/ili poticanje uporabe hrvatskog jezika u govoru i pismu, u javnom i privatnom životu. Javni život obuhvaća obrazovanje, sudsku i upravnu vlast, medije, kulturu, gospodarski i društveni život te prekogranične odnose
- održanje i razvoj veza na područjima koje pokriva ova Povelja, između grupa koje rabe hrvatski jezik i drugih grupa u Republici Mađarskoj koje rabe isti ili sličan jezik, kao i uspostavljanje kulturnih veza s drugim grupama u Republici Mađarskoj koje rabe druge manjinske ili regionalne jezike
- poduzimanje odgovarajućih mjera u svrhu podučavanja i izučavanja hrvatskog jezika na svim odgovarajućim razinama (npr. u dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim te stručnim školama)
- davanje pogodnosti koje će omogućiti da osobe koje se ne služe hrvatskim jezikom, a žive na području gdje se on rabi, nauče taj jezik ako to žele

- poticanje izučavanja i istraživanja o hrvatskom jeziku na sveučilištima ili odgovarajućim institucijama
- poticanje odgovarajućih vrsta međudržavnih razmjena u područjima na koje se odnosi ova Povelja između Republike Mađarske i država u kojima se rabi hrvatski ili neki sličan jezik

Republika Mađarska se obvezuje ukloniti (ukoliko već to do sada nije učinila) bilo koje neopravdane razlike, isključenja, ograničenja ili prednosti u odnosu na uporabu hrvatskog jezika sa ciljem obeshrabrivanja ili dovođenja u opasnost održanja ili razvoja hrvatskog jezika. Usvajanje posebnih mjera u korist hrvatskog jezika sa ciljem promicanja jednakosti između korisnika tog jezika i ostalog dijela pučanstva, odnosno mjera koje pravilno uzimaju u obzir njihove specifične uvjete ne smatra se aktom diskriminacije protiv korisnika jezika koji su u široj uporabi.

Republika Mađarska se obvezuje promicati, svim odgovarajućim sredstvima, međusobno razumijevanje između svih jezičnih grupa u zemlji te naročito uključiti poštivanje, razumijevanje i snošljivost u pogledu hrvatskog i drugih regionalnih ili manjinskih jezika među ciljeve odgoja i obrazovanja te davati potporu masovnim medijima da slijede iste ciljeve.

U određivanju svoje politike prema hrvatskom jeziku Republika Mađarska uzimat će u obzir potrebe i želje izražene od strane onih koji rabe taj jezik. Njih treba ohrabriti da uspostave tijela ukoliko je to potrebno u cilju savjetovanja državnih tijela u svim pitanjima koja se odnose na hrvatski jezik.

Obrazovanje

U pogledu obrazovanja Mađarska se obvezuje da na području na kojem se hrvatski jezik rabi, u skladu sa stanjem tog jezika i bez štete za nastavu službenog jezika:

- daje prednost ili podrži mogućnost da se predškolsko obrazovanje u cijelosti ili u značajnom dijelu odvija na hrvatskom jeziku barem za one polaznike čije obitelji to zahtijevaju i čiji je broj dovoljan
- učini dostupnim osnovno obrazovanje u cijelosti ili u značajnom dijelu na hrvatskom jeziku ili poduzme mjere za podučavanje hrvatskog jezika kao integralnog dijela školskog programa barem za one učenike čije obitelji to zahtijevaju i čiji je broj dostatan
- učini dostupnim srednje obrazovanje u cijelosti ili u značajnom dijelu na hrvatskom jeziku ili poduzme mjere za podučavanje hrvatskog jezika kao integralnog dijela školskog programa barem za one učenike čije obitelji to zahtijevaju, a čiji je broj dostatan

- učini dostupnim tehničko i stručno obrazovanje u cijelosti ili u značajnom dijelu na hrvatskom jeziku ili poduzme mjere za podučavanje hrvatskog jezika kao integralnog dijela školskog programa barem za one učenike čije obitelji to zahtijevaju, a čiji je broj dostatan
- potakne i/ili dopusti osnivanje sveučilišta i visokoškolskih ustanova na hrvatskom jeziku ili mogućnosti za studiranje tog jezika kao nastavnog predmeta na sveučilištima i visokim školama
- olakša i/ili potakne uvođenje hrvatskog jezika kao predmeta dopunskog obrazovanja i obrazovanja odraslih
- poduzme mjere koje će osigurati da se kroz nastavu povijesti i kulture odražava značenje hrvatskog jezika
- omogući osnovno i dopunsko obrazovanje nastavnika potrebnih za primjenu mjera glede obrazovanja na hrvatskom jeziku
- uspostavi nadzorno tijelo ili više njih koje će biti odgovorno za nadzor mjera koje se poduzimaju te napretka postignutog

u uspostavi ili razvitku nastave hrvatskog jezika te za sastavljanje povremenih izvješća o njihovim zapažanjima koja će biti dostupna javnosti.

U pogledu obrazovanja i što se tiče područja različitih od onih na kojima se hrvatski jezik tradicionalno rabi Mađarska se

obvezuje da ukoliko broj korisnika tog jezika to opravdava, dopusti, potakne ili organizira cjelokupnu nastavu na hrvatskom jeziku odnosno kao predmet na svim odgovarajućim stupnjevima obrazovanja (npr. predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje te tehničko i stručno obrazovanje).

Sudbena tijela

Mađarska se obvezuje u pogledu onih područja sudova u kojima broj stalno nastanjenih osoba koje rabe hrvatski jezik opravdava mjere navedene u tekstu koji slijedi prema stanju tog jezika te pod uvjetom da uporaba pogodnosti koje dodjeljuje ovaj stavak ne bude smatrana od strane suca kao zapreka za pravilno funkcioniranje sudbenih tijela, da:

u kaznenom postupku:

- zajamči optuženome pravo uporabe hrvatskog jezika
- omogući da podnesci i dokazi, bez obzira da li su pisani ili usmeni, ne budu odbačeni samo zbog toga što su sastavljeni na hrvatskom jeziku
- na zahtjev izdaje isprave vezane uz pravne postupke na hrvatskom jeziku

uz pomoć tumača i prijevoda bez da zainteresirane osobe zato snose dodatne troškove.

u građanskom postupku:

dopusti, svaki puta kada se stranka treba osobno pojaviti pred sudom da ona može uporabiti hrvatski jezik bez da zato snosi dodatne troškove

- omogući da se isprave i dokazna sredstva mogu predočiti na hrvatskom jeziku,

ako je potrebno, uz pomoć tumača i prijevoda

u postupcima pred sudovima koji rješavaju upravne stvari:

- dopusti, svaki puta kada se stranka treba osobno pojaviti pred sudom da ona može uporabiti hrvatski jezik bez da zato snosi dodatne troškove

- omogući da se isprave i dokazna sredstva mogu predočiti na hrvatskom jeziku,

ako je potrebno, uz pomoć tumača i prijevoda

Mađarska se obvezuje:

- da ne osporava valjanost pravnih isprava izdanih na području Republike Mađarske samo iz razloga što su sastavljene na hrvatskom jeziku

- da ne osporava valjanost privatnih pravnih isprava između njezinih stranaka, sastavljenih na području Mađarske, samo iz razloga što su sastavljene na hrvatskom jeziku te da osigura da se svaka od stranaka može pozvati na njih protiv zainteresirane treće strane koja ne rabi taj jezik pod uvjetom da je ona bila upoznata sa sadržajem isprave od strane osobe koja se na tu ispravu poziva

- da ne osporava valjanost privatnih pravnih isprava sastavljenih na području Mađarske samo zbog toga što su one sastavljene na hrvatskom jeziku.

Upravna tijela i javne službe

U okviru područja državne uprave na kojima broj stalno nastanjenih osoba koje se koriste hrvatskim jezikom opravdava mjere koje se navode u tekstu koji slijedi te obzirom na stanje toga jezika Mađarska se obvezuje u mjeri u kojoj je to razumno moguće:

- osigurati da korisnici hrvatskog jezika mogu valjano podnositi isprave na tom jeziku
- dopustiti tijelima državne uprave da sastavljaju akte na hrvatskom jeziku.

Mađarska se obvezuje da dopusti i/ili potiče lokalna i područna tijela vlasti na čijem je području broj stalnih stanovnika koji rabe hrvatski jezik takav da opravdava mjere koje se navode u daljnjem tekstu:

- mogućnost za korisnike hrvatskog jezika da podnose usmene ili pisane zahtjeve na tom jeziku
- da regionalna tijela koriste hrvatski jezik u raspravama na svojim skupštinama, bez isključivanja uporabe službenog jezika Mađarske
- da lokalna tijela koriste hrvatski jezik u raspravama na svojim skupštinama, bez isključivanja uporabe službenog jezika Mađarske

- uporaba ili uvođenje, ako je potrebno zajedno s nazivom na službenom jeziku, tradicionalnih i ispravnih oblika imena mjesta na hrvatskom jeziku.

Mađarska se obvezuje da u pogledu javnih službi (npr. snabdjevanje električnom energijom, vodom i plinom, usluge odvoza smeća, javni prijevoz, telefonske usluge, groblja, javne knjižnice, sportski objekti i objekti za zabavu, i sl.) koje su ustanovljene od strane upravne vlasti ili u pogledu osoba koje djeluju u njihovo ime na područjima na kojima se rabi hrvatski jezik, te u skladu sa stanjem tog jezika i u okviru mogućnosti: dopusti korisnicima hrvatskog jezika da podnose zahtjeve na tom jeziku.

Kako bi osigurala mogućnost da se hrvatski jezik koristi u odnosima s upravnim tijelima i javnim službama, Mađarska se obvezuje poduzeti slijedeće mjere:

- prevođenje ili korištenje tumača prema potrebi
- udovoljavanje u najvećoj mjeri zahtjevima javnih službenika koji poznaju hrvatski jezik da budu postavljeni na područja na kojem se taj jezik rabi.

Mađarska se obvezuje da dopusti uporabu ili usvajanje prezimena na hrvatskom jeziku na zahtjev zainteresiranih osoba.

Javni mediji

Mađarska se obvezuje da za korisnike hrvatskog jezika na područjima na kojima se on govori u skladu sa stanjem tog jezika te ovisno o nadležnosti koju ima javna vlast izravno ili neizravno u toj oblasti, te poštujući načelo neovisnosti i autonomije medija:

- propiše odgovarajuće uvjete s ciljem da javni elektronski mediji ponude programe na hrvatskom jeziku
- da potakne i/ili olakša redovito emitiranje privatnih radio programa na hrvatskom jeziku

- da potakne i/ili olakša redovito emitiranje privatnih televizijskih programa na hrvatskom jeziku
- da potakne i/ili olakša osnivanje i/ili održanje bar jednih novina na hrvatskom jeziku
- da snosi dodatne troškove za one medije koji rabe hrvatski jezik, kada god zakonski propisi predviđaju mogućnost financijske podrške medijima

- da pomaže obrazovanje (doškovanje) novinara i drugog osoblja u medijima koji rabe hrvatski jezik.

Mađarska se obvezuje osigurati da će interesi korisnika hrvatskog jezika biti predstavljeni ili uzeti u obzir u okviru onih tijela koje će se ustrojiti u skladu sa zakonom s ciljem da se zajamči sloboda i pluralizam medija.

Kulturne aktivnosti i ustanove

Mađarska se obvezuje u pogledu kulturnih aktivnosti i ustanova - naročito knjižnica, videoteka, kulturnih centara, muzeja, arhiva, akademija, kazališta i kina kao i u pogledu književnih djela i filmova, govornih oblika kulturnog izražavanja, festivala i kulturne industrije, uključivši inter alia uporabu novih tehnologija - na području na kojem se hrvatski jezik rabi te u mjeri u kojoj su javne vlasti nadležne, imaju vlast, odnosno ulogu na tom polju da:

- ohrabruje one oblike izražavanja i inicijative koji su specifični za hrvatski jezik te da učini dostupnim na različite načine djela proizvedena na tom jeziku
- potiče različitim mjerama dostupnost radova proizvedenih na hrvatskom jeziku na drugim jezicima putem pomaganja i razvoja prevođenja, dubliranja, postsinhroniziranja i prevođenja filmova

- učini dostupnim djela proizvedena na drugim jezicima na hrvatskom jeziku preko pomaganja i razvoja prevođenja, dubliranja, postsinhronizacije i prevođenja filmova
- ohrabruje izravno sudjelovanje predstavnika korisnika hrvatskog jezika u organizaciji kulturnih ustanova ili u planiranju kulturnih aktivnosti
- ohrabruje i/ili olakša osnivanje tijela odgovornih za sakupljanje, arhiviranje, predstavljanje ili objavljivanje djela proizvedenih na hrvatskom jeziku

Mađarska se obvezuje da u odnosu na područja koja su izvan onih u kojima se tradicionalno rabi hrvatski jezik ukoliko broj korisnika to opravdava dopusti, ohrabruje i/ili omogući odgovarajuće kulturne aktivnosti i pogodnosti.

Mađarska se obvezuje da provodeći svoju kulturnu politiku u inozemstvu uzme u obzir na odgovarajući način hrvatski jezik te kulturu koju on odražava.

Gospodarski i socijalni život

Mađarska se obvezuje da u pogledu gospodarskih i socijalnih aktivnosti na cijelom državnom području: isključi iz svog zakonodavstva bilo koju odredbu koja zabranjuje ili ograničava bez opravdanog razloga uporabu hrvatskog jezika u ispravama koje

se odnose na gospodarski ili socijalni život, naročito glede ugovora o radu te tehničkih isprava kao što su uputstva za uporabu proizvoda ili uređaja.

Prekogranična suradnja

Mađarska se obvezuje:

- da primjenjuje postojeće dvostrane i višestrane sporazume koji je povezuju s državama u kojima se rabi hrvatski jezik u istom ili sličnom obliku, ili ukoliko se ukaže potreba, da nastoji sklopiti takve sporazume s ciljem da se podupiru kontakti između

korisnika hrvatskog jezika u tim državama na područjima kulture, obrazovanja, informiranja, stručnog obrazovanja i doškovanja

- da olakšava i promiče prekograničnu suradnju u korist hrvatskog jezika naročito između regionalnih i lokalnih vlasti na čijem se području rabi hrvatski jezik u istom ili sličnom obliku.

Imate li kakvih primjedaba?

Tijela i udruge koje su zakonito osnovane u Republici Mađarskoj mogu Vijeću Europe skrenuti pozornost na pitanja koja se tiču primjene odredaba Povelje preuzetih od strane Republike Mađarske. Takve primjedbe mogu se dostaviti na sljedeću adresu:

European Charter for Regional or Minority Languages
Council of Europe
F- 67075 Strasbourg
minlang.secretariat@coe.int

www.coe.int/minlang

Jezični vodiči sastavljeni su radi davanja, za svaki jezik pokriven Europskom poveljom za regionalne ili manjinske jezike, pregleda odredaba koje se na njih odnose. Ovaj vodič za građanstvo ne zamjenjuje Povelju. Za vjerodostojan tekst svih odredaba koje su Stranke prihvatile kao i popis regionalnih i manjinskih jezika na koje se one odnose, pogledajte na web stranice Vijeća Europe na sljedećoj adresi: <http://conventions.coe.int>. Postepeno će se pripremiti i drugi Jezični vodiči.